

Varapääjohtaja Matti Louekoski

ALUSTUS TALOUSFORUM 2005 -SEMINAARISSA 25.1.2005

SUOMEN LÄHIAJAN TALOUSKEHITYS

1 MAAILMANTALOUS

- Maailmantalouden kasvu voimistui vuoden 2003 lopulla Yhdysvaltain, Japanin, Kiinan ja jopa Venäjän vetämänä. Yhdysvaltain kasvu ylitti 4 prosenttia viime vuonna mutta Japanin talouskehitys heikentyi kevään ja syksyn aikana (Kuvio1).
- Maailmantalouden ja erityisesti Kiinan jo pitempään jatkunut kasvu veti raakaöljyn hinnan jyrkkään nousuun vuoden 2003 lopulta lähtien (Kuvio 2). Öljyn hinnan nousu taittui viime vuoden lopulla. Öljyn hinnan nousuun vaikutti pikemminkin liian vähäisen tarjonnan sijaan tarjonnan epävarmuuteen liittyvät seikat mm. Irakin ja Venäjän öljyntuotantoon liittyvät riskit.
- Kansainvälisten järjestöjen uusimmissa ennusteissa maailmantalouden kasvun arvioidaan jatkuvan kuluvana vuonna kohtuullista mutta hitaampaa vauhtia kuin viime vuonna.
- Euron vahvistuminen yhdessä maailmantalouden kasvun kanssa on vaimentanut euroalueen viennin kasvua viime kesän ja syksyn aikana. Euroalueen kotimainen kysyntä ei ole kyennyt kompensoimaan viennin heikkoutta, ja lähiaikoina euroalueen kasvun odotetaan pysyvän vaatimattomana.
- Keskipitkän aikavälin inflaationäkymien perusteella Euroopan keskuspankki on pitänyt ohjauskoronsa 2 prosentissa kesäkuusta 2003 lähtien. Syksyn 2004 aikana markkinoiden koronnosto-odotukset ovat vaimentuneet talousnäkökymien heikentymisen ja euron arvon nousun myötä. (Kuvio 3).

2 SUOMEN TALOUSNÄKYMÄT

- Suomen talouskasvu on voimistunut vuoden 2004 aikana (Kuvio 4). Kokonaistuotannon kasvu on ollut runsaan kolmen prosentin luokkaa viime vuoden aikana. Indikaattoritietojen valossa viime vuoden lopun kehitys voi jäädä hieman heikommaksi kuin kolmannella neljänneksellä. Kuluvana ja ensi vuonna kokonaistuotannon kasvun arvioidaan pysyvän suurin piirtein nykyisessä vauhdissa.
- Kasvua tukee elektroniikkateollisuuden tuotanto (Nokia), yksityinen kulutus ja asuntoinvestoinnit. Myös kone- ja laiteinvestoinnit ovat elpymässä. Metsäteollisuuden tuotannon kasvu on ollut viime kuukausina pysähdyksissä.

- Viennin määrän kasvu on jäänyt vähäiseksi suhteessa vientimarkkinoiden kasvuun, vaikka vienti onkin tällä hetkellä historiallisesti korkealla tasolla. Myös viennin aikaansaama tulovirran kasvu on jäänyt määrän kasvuun verrattuna vähäiseksi, kun vientihintojen lasku on jatkunut.
- Vientihinnat ovat laskeneet elektroniikkateollisuudessa jo pitkään. Paperin vientihinnat ovat polkeneet paikallaan. Metallien hintojen nousu on kuitenkin pitänyt yllä muun perusteellisuuden vientihintoja (Kuvio 5).
- Elektroniikkateollisuuden tuotanto on ollut kuitenkin edelleen erittäin kannattavaa tuottavuuden voimakkaan kasvun ansiosta.
- Viennin kasvua on haitannut euron vahvistuminen dollariin ja jeniin nähden, mikä on heikentänyt suomalaisten yritysten hintakilpailukykyä euromaiden ulkopuolisilla alueilla ja myös euromaissa alueen ulkopuolisen tuonnin kanssa.
- Euroalueen ja erityisesti Saksan hidas kasvu on viime aikoina vaikuttanut negatiivisesti Suomen talouskasvuun. Toisaalta Suomen lähialueiden nopea kasvu on parantanut kasvunäkymiä. Varsinkin Suomen Venäjän kauppa on kasvanut voimakkaasti.
- Työllisten määrä on kasvanut viime kesästä lähtien ripeästi ja työllisyysaste nousi marraskuussa lähes 68 prosenttiin. Erityisesti osa-aikatyötä tekevien määrä on kasvanut mutta marraskuussa myös jatkuvaa kokoaikatyötä tekevien määrä oli selvästi suurempi kuin vuotta aiemmin. Työttömyysaste puolestaan oli marraskuussa aiempaa parempi eli 8,7 prosenttia (Kuvio 6).
- Kuluttajahintojen nousu on ollut viime aikoina Suomessa euroalueen hitain. Kehitykseen on vaikuttanut alkoholiveron ja autoveron lasku sekä kilpailun lisääntyminen kotimaassa. Alkoholiveron laskun vaikutus oli tuntuvin. Kilpailu on lisääntynyt etenkin televiestinnässä ja vähittäiskaupassa (Kuvio 7). Kuluttajahintojen 12 kuukauden nousuvauhti oli viime vuoden marraskuussa vain 0,3 prosenttia. Inflaation odotetaan nopeutuvan lähikuukausina, kun vero- ja maksumuutosten vaikutukset jäävät pois inflaatiovauhdin 12 kuukauden vertailusta.

3 YRITTÄJÄILMAPIIRI

- Suomi tarvitsee työllisyysasteen ja tuottavuuden nostoa julkisen talouden kestäväen kehityksen eli hyvinvointivaltion rahoituksen turvaamiseksi. Julkisen talouden tasapainoa tulevina vuosina vaarantavat suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtyminen, korkeana jatkuva työttömyys ja globalisoituminen.
- Globalisoituminen on merkinnyt suurten yritysten uusien toimipaikkojen siirtymistä lähemmäksi markkinoita alempien työvoimakustannusten maihin, jotta yrityksen toiminta on pystytty turvaamaan kovenevassa kansainvälisessä kilpailussa. Tämä kehitys on näkynyt suurten yritysten työllistävyyden heikkenemisenä Suomessa (Kuvio 8).

- Pienten ja keskisuurten yritysten merkitys työllisyyden turvaajana Suomessa on korostunut. Ne työllistivät viime vuonna 61,2 prosenttia kaikista yksityisen sektorin yrityksissä työskentelevistä henkilöistä eli 800880 henkilöä (Kuvio 9).
- Yrittäjyyden korostuneen merkityksen vuoksi viime hallituksilla on ollut merkittävänä tavoitteena yrittäjyyden tukeminen yrittäjyysohjelmien avulla. Euroopan komissio julkaisi vuonna 2003 ns. vihreän kirjan, jossa pohditaan yrittämisen edellytysten parantamista EU-maissa. Yrittämisen edellytykset sinänsä Suomessa eivät juuri poikkea muista EU-maista.
- Lipposen ja Vanhasen hallitukset ovatkin tehneet merkittäviä uudistuksia yrittäjyyden tukemiseksi Suomessa. Näistä mainittakoon palkansaajien ansiotulojen verotuksen keventämisen useaan otteeseen (työvoimakulujen alentaminen ja työn tarjonnan lisääminen) sekä Lipposen että Vanhasen hallitusten toimesta, kuluvan vuoden alusta voimaantuleva yhteisö- ja pääomatulojen verotuksen uudistus, perintö- ja lahjaverolain sukupolvenvaihdoshuojennus, omaisuuden luovutusveron poisto, henkilöyritysten verotuksen kevennykset, arvonnäköveron porrastaminen pienyritysten osalta ja matalapalkkaisten työntekijöiden sosiaaliturvamaksujen alennukset sekä yrittäjyyskoulutuksen lisääminen kaikissa oppilaitoksissa.
- Mikään näistä toimenpiteistä ei sinällään ratkaisevasti paranna yrittämisen edellytyksiä Suomessa mutta ne ovat merkittäviä askeleita yrittäjämapiirin parantamiseksi. Yrittäjämapiirin on havaittu olevan Suomessa siinä mielessä kansainvälisessä vertailussa heikko, että suomalaisten nuorten halukkuus ryhtyä yrittäjiksi on kansainvälisesti verraten heikoimpia jopa heikoin.
- Nykyhallituksen uudistetussa yrittäjyysohjelmassa korostetaan kasvuyritysten merkitystä työllistämisen kannalta. Kansainvälisissä tutkimuksissa on todettu, että 3-5 prosenttia uusista yrityksistä voi luoda jopa 75 prosenttia uusien yritysten synnyttämistä työpaikoista. Kasvuyritysten tunnistaminen syntyvien uusien yritysten joukosta on kuitenkin hankalaa, joten on toivottavaa, että uusien yritysten voimakas lisääntyminen lisää myös kasvuyritysten syntymisen todennäköisyyttä. Näin yleinen yrittäjämapiirin parantaminen lisääisi myös kasvuyrityksiä.

4 ERÄITÄ RAKENTEELLISIA HAASTEITA SUOMEN KEHITYKSELLE

- IKÄÄNTYMINEN nopeinta Euroopassa
tuo mukanaan julkisten tulojen vähenemisen samalla, kun palvelukysyntä kasvaa ja palveluiden yksikköhinta nousee
- VIENTIHINTOJEN ALENEMINEN näyttää jatkuneen jo useita vuosia; onko korkean teknologian tuotteista tullut "pulkkia" (kuvio 5)
- VEROTUKSEN rakenne ei suosi Suomea laajenevassa verokilpailun tilanteessa

5 TALOUSKASVUN PERUSTEKIJÖITÄ

- Vain riittävä kasvu turvaa hyvinvoinnin
- Suomen kasvun tärkeimpiä tekijöitä on tuottavuuden jatkuva nousu